

Jak se dříve vozilo dřevo. Nemojany 30.7. 2026

Touto vzpomínkou se vracím do svého dětství, v 50. letech 20. století. Tehdy jsem bydlel s rodiči v Nemojanech, dole u kapličky sv. Jana Nepomuckého v domě číslo popisné 19.

V této době se ještě hodně využívalo koní k tahu. Používali se nejen v zemědělství na obdělávání polí, ale také vozili například pivo z pivovaru ve Vyškově. Tito koně byli statní a těžcí, táhli vůz, který měl zvláštní přístřešek pro vozku, z plachty, s obloukem nad hlavou. Jezdili asi jednou týdně, dovezli sudy (dřevěné) s pivem, pivo lahvové v „kastlech“, sodovky (žluté s patentním porcelánovým uzávěrem) a sifony ve zvláštních, několikalitrových, kovových nádobách s ventilem na vypouštění. Po spotřebování sifonu se tyto nádoby vracely k novému naplnění.

Další uplatnění koní bylo v lese. Jednak byli koně přímo „lesní“, tedy u lesní správy a přímo s vozkou placeným lesním závodem. Tito se používali celoročně, převážně na stahování dřeva (klád), při těžbě v lese.

Druhá skupina koní používaných na práci v lese, byli koně sedláků. Tito jezdili mimo zemědělskou sezónu a vozili hlavně klády z lesa na skládku do nádraží Luleč. K nám jezdili sedláci z Dražovic a Podbřežic. Koňáci jeli brzo ráno do lesa (většinou na Olšansko) s vozem, který měl gumová kola, středem byla přední a zadní část vozu spojena tlustou kulatinou a řetězem, což umožňovalo nastavit různou délku vozu podle délky klád. Na vůz naložili tři, čtyři nebo pět kusů klád (podle jejich velikosti). Délku (rozvor) mezi nápravami vozu nastavili dle potřeby a všechno zajistili a uvázali řetězy (řetěz byl vždy velmi důležitou pomůckou a součástí u koňských potahů na všechny druhy prací). Klády navalovali na vůz ručně, vzájemně si pomáhali. Napnutí řetězů pojistili silnou větví, která byla v horní části nad kládami a tvořila částečný oblouk, který vše napínal. Sedláci jezdili většinou ve skupině, tři nebo čtyři. S naloženými kládami šli pěšky, hlavně kvůli brzdění a opačně odbrzdování povozů. Kolem poledne přijeli s nákladem k nám do dědiny a pod kopcem, u kapličky, zůstali stát v řadě za sebou. Mezi vozy byly větší mezery, tak aby se koně mohli vypráhat. Na této zastávce nechali koně krátce odpočinout, popřípadě jim dali seno a vodu (z potoka) na občerstvení. Seno bylo ve zvláštním pytli. Zavěsil se koni na hlavu s hubou v pytli, tak aby dosáhl na seno uvnitř. Po odpočinku následovalo přepřahání koní. Koně druhého a popřípadě třetího povozu se vypráhli a následně se přepřáhli před první pár koní s vozem a kládami. Záprah se provedl včetně vah (váhy slouží jako spojka mezi postrojem koně a taženým vozem), pobočáků (kožený řemen mezi chomoutem a váhami po obou stranách taženého koně) a pomocí řetězů. Vzniklo tak dvoj nebo trojspřeží, podle velikosti a hmotnosti nákladu. Na povel se koně opřeli do postrojů a začali táhnout náklad do kopce. Pokud byl náklad velmi těžký, zastavilo se i v kopci, za zadní kolo se položil kámen, zabrzdilo se a koně se nechali vydechnout. Potom následoval povel k dalšímu jetí, samozřejmě za použití biče, který ale hlavně svištěl a praskal nad hlavami koní. Většina vozků koně nebila a bič použili jen v krajním případě, kdy hrozila nějaká mimořádná situace. Podle hmotnosti nákladu se vůz vytáhl jen k hospodě „U Palásků“ směr na Tučapy nebo až ke skládce na železniční zastávce Luleč. Tam se vůz odstavil, vypráhli se všechny koně a svedli se k druhému vozmu. Tak postupně si sedláci pomohli, aby vyjeli do nemojanského kopce. Po složení klád na skládku upravili povozy do kratšího rozměru a jeli domů. Další osud dřeva byl v navalování klád (ručně) na přistavené vagony od železnice. Po naplnění vozů byly vlakem odváženy do míst dalšího zpracování.

My děti jsme tuto činnost se zájmem sledovaly. Za nějaký čas začaly klády z lesa vozit nákladní auta a na dobu, jak se vozilo dřevo z lesa koňmi, už mám jen tuto vzpomínku.

Klacek Rudolf – kronikář obce Nemojany